Raadsvoorstel

Raadsnummer:	**2023-071**	Zaaknummer:	**1609712**
Onderwerp:	**Actieprogramma van afval naar grondstof 2025-2028**		
Korte inhoud:	Met het nieuwe Actieprogramma van afval naar grondstof worden maatregelen voorgesteld voor het verbeteren van de inzameling van afval en grondstoffen en het verder terugdringen van de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar.		

Datum B&W:	4 maart 2025	Portefeuillehouder:	de heer C.J. Windhouwer

Voorstel

1. Het Actieprogramma van afval naar grondstof 2025-2028 vast te stellen en daarmee:
1.1. De inzameling van oud papier en karton stapsgewijs te optimaliseren (optie 1);
1.2. Gedurende de planperiode 2025-2028 een vergoeding te garanderen voor de inzamelaars van oud papier;
1.3. GFE (groente-, fruit- en etensresten) bij hoogbouw in te zamelen;
1.4. Te focussen op monitoring en communicatie;
1.5. In te zetten op afvalpreventie met name het terugdringen van reclamedrukwerk door de introductie van de Ja-Ja sticker;
1.6. Het college te verzoeken een subsidieregeling voor de aanschaf van compostvaten en een subsidieregeling voor wasbare luiers vast te stellen;
1.7. Het college te vragen het Actieprogramma verder uit te werken zodat dit meegenomen kan worden bij de Kadernota 2026. De investering hiervoor benodigd is € 695.000. De kapitaallasten die samenhangen met deze investeringen zijn circa € 64.000 per jaar. De kapitaalslasten worden gedekt binnen het gesloten systeem van de afvalstoffenheffing.

Inleiding

Het programma ’Nederland Circulair in 2050’ van de Rijksoverheid laat zien hoe onze economie kan veranderen naar een duurzame en volledig circulaire economie in 2050. Dit betekent dat we in 2030 al 50% minder nieuwe grondstoffen moeten gebruiken. In 2050 zal er geen afval meer zijn, omdat alle grondstoffen en producten volledig worden hergebruikt. Om dit te bereiken, moeten we voorkomen dat afval ontstaat en beter afval scheiden.

De doelen die in het Landelijk Afvalplan (LAP) zijn vastgesteld, zijn:

- In 2020 maximaal 400 kg afval per inwoner per jaar
- In 2020 maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% van het afval gescheiden
- In 2023 85% van het afval gescheiden
- In 2025 maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar

In 2017 werd het huidige gemeentelijke afval- en grondstoffenbeleidsplan opgesteld, dat in 2019 van kracht ging. De gemeente Nijkerk heeft zich aan deze doelen gecommitteerd en richtte zich vooral op de doelen voor 2020. Maatregelen waren onder andere minder vaak restafval ophalen (1 keer per 3 weken in plaats van 1 keer per 2 weken) en een systeem voor het ophalen van plastic, metalen verpakkingen en drankkartons (PMD). De verwachting was dat deze maatregelen de hoeveelheid restafval in Nijkerk zouden verminderen van 133 kg

(2016) naar 103 kg per persoon per jaar in 2020 en dat het afvalscheidingspercentage zou stijgen van 69% naar 76%.
De maatregelen zijn zoveel mogelijk uitgevoerd. Nu, een paar jaar later, is het tijd om de balans op te maken en een nieuw gemeentelijk Actieprogramma Van Afval Naar Grondstof (Actieprogramma VANG) 2025-2028 vast te stellen. Dit nieuwe programma vervangt het huidige afval- en grondstoffenplan.
In 2022 zaten we ongeveer op 100 kg restafval per inwoner per jaar en een scheidingspercentage van rond de 75%, wat nagenoeg voldoet aan de gemeentelijke doelen voor 2020. In het nieuwe Actieprogramma VANG wordt gekeken welke doelen realistisch zijn op basis van nieuwe maatregelen. Deze maatregelen zijn afgestemd op de voorkeuren van de raadscommissie tijdens de vergadering op 16 januari 2025.

Beoogd effect
Wij werken toe naar zo weinig mogelijk (rest)afval met behoud van de kwaliteit van de grondstoffen, binnen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Argumenten
1.1 Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen en (laten) verwerken van afval
Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht (Wet Milieubeheer artikel 10:21) voor het inzamelen en (laten) verwerken van huishoudelijk afval. Om deze zorgplicht inhoud te geven vragen wij u het Actieprogramma van afval naar grondstof 2025-2028 vast te stellen.

1.2 Het is belangrijk om haalbare doelen te stellen.
In 2022 hadden we bijna alle doelen voor 2020 uit het LAP bereikt. Vergeleken met buurtgemeenten scoort Nijkerk gemiddeld, maar er zijn duidelijke verschillen.
Op basis van redelijke maatregelen worden de doelen bijgesteld naar 90 kg restafval per inwoner in 2028. Het afvalscheidingspercentage zal met de maatregelen richting 76 á 77% gaan. Door ‘omgekeerd inzamelen’ in te voeren, wordt verwacht dat het restafval op termijn 80 kg per inwoner per jaar zal zijn. Omgekeerd inzamelen betekent dat het restafval niet van huis wordt gehaald, maar dat inwoners het restafval naar inzamelpunten (ondergrondse containers) verdeeld over de wijk brengen.

1.1.1 Het optimaliseren van de inzameling van oud papier draagt bij aan een goede afvalscheiding en vermindert de overlast
Tijdens de commissievergadering van 16 januari 2025 gaf u de voorkeur aan het optimaliseren van het brengsysteem boven een haalsysteem. De opbrengsten van oud papier zijn essentieel voor verenigingen, scholen en kerken. Door de inzameling te optimaliseren, kunnen inzamelaars hun inkomsten behouden en overlast verminderen.
Het doel is om oud papier beter te scheiden van restafval door inwoners beter de weg naar inzamelcontainers te laten vinden en overlast te verminderen. Met inzamelaars is afgesproken dat onbeheerde bovengrondse containers onder hun toezicht worden geplaatst of verwijderd.

1.1.2 De witte vlekken vragen om een oplossing
Op dit moment zijn er wijken zonder nabijgelegen inzamelpunten voor oud papier ('witte vlekken'). Bij het optimaliseren van het brengsysteem kunnen nieuwe witte vlekken ontstaan. Deze moeten worden opgelost, bijvoorbeeld met ondergrondse containers, zoals ook toegezegd in de commissievergadering van 16 januari 2025, onder beheer van de gemeente. Er zijn twee opties:

1. Stapsgewijze optimalisatie van de papierinzameling (-2 kg reductie restafval).
2. Fijnmazige optimalisatie (-4 kg reductie restafval).

Het college stelt voor om stapsgewijs te optimaliseren door eerst ongeveer 20 ondergrondse containers bij bestaande milieupleinen te plaatsen. In 2028 kan worden geëvalueerd of verdere stappen nodig zijn. Als de

witte vlekken dan nog niet voldoende zijn opgelost, kan een fijnmazig netwerk van ongeveer 40 extra ondergrondse containers worden gerealiseerd.

1.2.1 De papierinzamelaars die afvallen hebben alternatieve inkomsten nodig
De papierinzamelaars (scholen, verenigingen en kerken) geven aan dat zij de inkomsten van papierinzameling niet kunnen missen en dat dit bijdraagt aan het versterken van de sociale cohesie. Maar door gebrek aan vrijwilligers of onvoldoende toezicht zijn steeds meer inzamelaars genoodzaakt te moeten stoppen. U heeft aangegeven dat u de vergoeding naar de papierinzamelaars in stand wil houden..
Voorgesteld wordt om papierinzamelaars die vanaf het vaststellen van het Actieprogramma VANG 2025-2028 moeten stoppen met papierinzameling een vergoeding te geven gelijk aan die van 2024 indien zij het certificaat van afvalvrije school behalen en de omgeving van de school schoon houden.
Voor verenigingen en kerken bestaat dit keurmerk niet. We maken met hen die stoppen na het vaststellen van het actieprogramma afspraken, vergelijkbaar met die voor afvalvrije scholen.
Bij het opstellen van het Actieprogramma 2029 - 2033 wordt deze maatregel geëvalueerd en beslist of deze wordt voortgezet.

1.2.2 Papierinzamelaars vinden de vergoeding voor oud papier te laag.
De papierinzamelaars ontvangen € 25 per ton, wat volgens hen weinig is gezien hun werk. In 2024 ontving de gemeente € 75 per ton, waarvan zij € 50 per ton overhield, terwijl de transportkosten € 135 per ton waren. De papierinzamelaars krijgen dus een derde van de opbrengst, terwijl de gemeente netto geld bijlegt door transportkosten.
Om de papierinzamelaars tegemoet te komen, stellen we voor 33% van de ontvangen OPK (Oud Papier en Karton)-vergoeding per ton uit te keren, met een minimum van € 25 per ton. Bij een hogere jaarlijks gemiddelde vergoeding dan € 75 per ton, ontvangen de papierinzamelaars een extra vergoeding wat achteraf wordt verrekend.

1.3.1 GFE vormt het grootste deel van het restafval in de gemeente Nijkerk.
Ongeveer een derde van het restafval bestaat uit groente-, fruit- en tuinafval (GFT). Bij hoogbouw gaat het vaak om groente-, fruit- en etensresten (GFE). Hier is de meeste winst te behalen bij het verminderen van restafval.

1.3.2 De gemeente is verplicht een voorziening te hebben voor GFE hoogbouw
Op basis van Europese wetgeving (gewijzigde Kaderrichtlijn afvalstoffen) moeten gemeenten vanaf 1 januari 2024 verplicht apart GFT/GFE inzamelen, ook bij hoogbouw**.**

1.4.1 Monitoring geeft inzicht in de hoeveelheden en kwaliteit van restafval en grondstoffen.
De recyclebaarheid van grondstoffen wordt steeds belangrijker, daarom willen we meer inzetten op monitoring. Door afval per wijk te monitoren (bijvoorbeeld met sorteeranalyses), kunnen we effectieve communicatie bepalen.
Bij de maatregelen wordt het effect op de hoeveelheden restafval en de kwaliteit van grondstoffen gemonitord. Monitoring en communicatie zijn essentieel voor de begeleiding van deze maatregelen en zijn een hulpmiddel voor het bereiken van onze doelstellingen.

1.4.2 Communicatie is zeer belangrijk.
Uit een enquête in 2022 blijkt dat veel mensen niet weten hoe ze afval goed moeten scheiden en er zijn misverstanden over wat er met gescheiden afval gebeurt. Goede informatie is daarom essentieel.
Daarnaast is het nodig om maatregelen uit te proberen zonder definitieve keuzes te maken, zoals het inzetten van een afvalcoach of schonebuurtcoach.

1.5.1 Afvalpreventie helpt de hoeveelheid restafval te verminderen.
Naast goed scheiden van afval, richten we ons op het voorkomen van voedselverspilling, papierafval en ander onnodig afval. Als onderdeel van het Circulair Actieprogramma 2024-2027 verkennen we de mogelijkheden om de milieustraat te optimaliseren. Het doel is om hergebruik en recycling te stimuleren en zo de hoeveelheid restafval verder te verminderen.

1.*5.2 Het verminderen van reclamedrukwerk voorkomt veel papierafval.*
Volgens Milieu Centraal bespaart een huishouden ongeveer 30 kilo per jaar door geen ongeadresseerd reclamedrukwerk te ontvangen. We stellen voor om de Ja-Ja sticker in te voeren, waarmee inwoners kunnen aangeven of ze reclamedrukwerk willen ontvangen. In een verordening kan worden vastgelegd wat onder reclamedrukwerk valt, zodat ongeadresseerde stadskranten (inclusief gemeentepagina's) nog bezorgd kunnen worden.

1.6.1 Het gebruik van een compostvat en wasbare luiers bevordert bewustwording.
We willen inwoners stimuleren minder afval te produceren, onder andere door compostvaten te promoten. Jaarlijks wordt meer dan 200 ton luier- en incontinentiemateriaal ingezameld. Voorgesteld wordt een subsidieregeling voor de aanschaf van wasbare luiers in te stellen en een bestaande subsidieregeling voor compostvaten nieuw leven in te blazen.

1.7.1 De voorgestelde maatregelen brengen investerings- en jaarlijkse kosten met zich mee en kunnen leiden tot aanpassing van de afvalstoffenheffing.
Het nemen van maatregelen vraagt om investeringen en jaarlijkse kosten. Getracht is deze kosten zo laag mogelijk te houden. De verhoging van de afvalstoffenheffing als gevolg van de maatregelen zijn voor 2026, 2027 en 2028 zijn geraamd op achtereenvolgens € 5,20 € 3,15 en € 2,25.

Dit leidt tot een verwachte stijging van de afvalstoffenheffing met € 159.671 voor de jaren 2026-2028. In de sectie Financiën en bijlage 2 worden de gevolgen voor de jaarlijkse kosten en afvalstoffenheffing toegelicht. De verwachte jaarlijkse kosten per huishouden stijgen met € 5,20 in 2026, € 3,15 in 2027 en € 2,25 in 2028.

Kanttekeningen
1.1 Tijdens de consultatie vroeg een raadslid of inwoners een grote restafvalcontainer kunnen kopen.
U is toegezegd dat deze suggestie wordt meegenomen in de verdere uitwerking van het raadsvoorstel. In 2013 besloot de gemeenteraad om alleen 140-liter containers uit te geven om restafval te verminderen. Dit beleid blijft ongewijzigd. Het college vindt daarom dat het niet mogelijk is een 240-liter container te kopen voor restafval.

Financiën
Financiële onderbouwing *Ja, investeringsvoorstel*

Tabel 1: Basisgegevens investering

Investeringssom	€ 695.000
Rentepercentage	2,5 %
Afschrijvingstermijn	15 jaar
Kapitaallasten	€ 63.708
Jaar investering	2026 en 2027
Aanvang kapitaallasten	2028

Tabel 2. Financiële consequenties van de beslispunten

	LASTEN					
	<I/S>	2025	2026	2027	2028	2029
Kapitaallasten	S	€ 0	€ 0	€ 0	€ 63.708	€ 62.550
Overige lasten	S	€ 0	€ 13.612	€ 31.291	€ 34.409	€ 34.409
Totaal		**€ 0**	**€ 13.612**	**€ 31.291**	**€ 98.117**	**€ 96.959**

Consequenties financieel gedekt? *Ja*

De investering benodigd voor het Actieprogramma VANG is € 695.000. De bijbehorende jaarlijkse kapitaallasten zijn vanaf 2028 € 63.708. Vanaf 2026 zijn er ook reguliere exploitatielasten voor monitoring en communicatie. Deze lasten zijn € 13.612 oplopend naar € 34.409.
Voor beide onderdelen wordt financiële dekking gevonden binnen het gesloten systeem van afvalstoffenheffing. De financiële consequenties komen niet ten laste van de algemene middelen van de gemeente Nijkerk.
Aan u wordt gevraagd in te stemmen met het Actieprogramma inclusief stapsgewijze optimalisatie van de papierinzameling. Deze variant zal door het college worden uitgewerkt en inclusief een dekkingsvoorstel worden meegenomen bij de Kadernota 2026. Op basis van een integrale afweging bij de Kadernota 2026 wordt een definitief besluit genomen over het beschikbaar stellen van het krediet en bijbehorende financiële dekking. Vervolgens kan na akkoord van de raad tot uitvoering van het Actieprogramma worden overgegaan.

Overig

Het uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is 100% kostendekking, zodat de kostenstijging niet ten laste komt van de algemene middelen. De heffing bestaat uit een vast en een variabel deel. Investeringen in afvalbeheer leiden tot hogere heffingen voor inwoners, maar dienen een maatschappelijk milieubelang, zoals een circulaire economie. Dit voorstel helpt inwoners om minder restafval aan te bieden, wat op termijn kosten kan besparen. In tabel 1 van bijlage 2 staan de verwachte milieuresultaten en de mogelijke lastenverzwaring per huishouden per jaar. Dit betreft de vaste lasten.

Tijdens de consultatie op 16 januari werd gevraagd de kosten voor het oplossen van de witte vlekken inzichtelijk te maken. Deze kosten staan in tabel 2 van bijlage 2 en zijn meegenomen in de berekeningen van tabel 1.

De variabele afvalstoffenheffing is voor 2025 naar verwachting € 43 per huishouden. Deze zal naar verwachting gaan stijgen doordat de belasting op afvalverbranding waarschijnlijk zal toenemen, en vanaf 2028 kan er een CO_2-heffing komen. Deze kosten worden doorberekend naar de gemeente en uiteindelijk naar de inwoner. Inwoners kunnen op de variabele kosten besparen door minder restafval te produceren, over te stappen op een kleinere container en door afval beter te scheiden. Ook kunnen ze minder grof afval produceren om kosten op de milieustraat te besparen.

Communicatie
Het Actieprogramma van afval naar grondstof 2024-2028 is opgesteld door een extern bureau samen met een projectgroep van de gemeente, bestaande uit een medewerker buitendienst, een communicatieadviseur, een beleidsadviseur en een afstudeerder.
Enquêtes onder inwoners toonden aan dat velen niet weten waarom afval gescheiden moet worden of wat ermee gebeurt. Motivaties om afval te scheiden variëren, zoals milieubewustzijn of verplichting. Sommige bewoners hebben andere prioriteiten, waardoor ze niet aan afvalscheiding doen.
Daarom is wijk- en straatgerichte communicatie belangrijk, met behulp van de afvalapp, een schone-buurtcoach en diverse campagnes. Bij de pilot omgekeerd inzamelen in een bestaande wijk worden de inwoners betrokken bij de opzet.

Vervolg
Na het vaststellen van het Actieprogramma van afval naar grondstof 2025-2028 wordt een communicatieplan opgesteld. De maatregelen worden planmatig en stapsgewijs uitgevoerd. De hoeveelheden restafval en de kwaliteit van grondstofstromen worden gemonitord. U wordt regelmatig via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de resultaten en de pilot omgekeerd inzamelen. Ook ontvangt u ter goedkeuring een plan van aanpak voor de pilot omgekeerd inzamelen.
In 2026 ligt de focus op het optimaliseren van de papierinzameling en in 2027 op de pilot omgekeerd inzamelen.

Bijlagen
Bijlage 1: Ontwerp Actieprogramma van afval naar grondstof 2025-2028
Bijlage 2: Kostenberekening maatregelen

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,

de secretaris,	de burgemeester,
de heer drs. J.G. de Jager	mevrouw T.T.E de Jonge-Ruitenbeek

RAADSBESLUIT

Nummer: 2023-071

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 4 maart 2025;

gelet op Wet milieubeheer;

b e s l u i t :

1. Het Actieprogramma van afval naar grondstof 2025-2028 vast te stellen en daarmee:
1.1. De inzameling van oud papier en karton stapsgewijs te optimaliseren (optie 1);
1.2. Gedurende de planperiode 2025-2028 een vergoeding te garanderen voor de inzamelaars van oud papier;
1.3. GFE (groente-, fruit- en etensresten) bij hoogbouw in te zamelen;
1.4. Te focussen op monitoring en communicatie;
1.5. In te zetten op afvalpreventie met name het terugdringen van reclamedrukwerk door de introductie van de Ja-Ja sticker;
1.6. Het college te verzoeken een subsidieregeling voor de aanschaf van compostvaten en een subsidieregeling voor wasbare luiers vast te stellen;
1.7. Het college te vragen het Actieprogramma verder uit te werken zodat dit meegenomen kan worden bij de Kadernota 2026. De investering hiervoor benodigd is € 695.000. De kapitaallasten die samenhangen met deze investeringen zijn circa € 64.000 per jaar. De kapitaalslasten worden gedekt binnen het gesloten systeem van de afvalstoffenheffing.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Nijkerk d.d. 17 april 2024,

de griffier, de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN mevrouw T.T.E. DE JONGE-RUITENBEEK